

Europos migracijos tinklas
Lietuvos informacijos centras

METINĖ STATISTIKOS ATASKAITA:
MIGRACIJA IR PRIEGLOBSTIS
LIETUVOJE
2009

Vilnius, 2011

Metinė Lietuvos migracijos ir prieglobsčio statistikos ataskaita
Ataskaitiniai metai: 2009

Šią ataskaitą parengė Europos migracijos tinklo Lietuvos informacijos centras, siekdamas apžvelgti migracijos procesų pokyčius Lietuvoje ir prisidėti prie Europos migracijos tinklo (EMN) rengiamos ataskaitos apie pagrindinius pokyčius ir tendencijas Europos Sąjungos valstybių narių 2009 metų migracijos statistikoje.

TURINYS

1. ĮŽANGA.....	4
2. METODOLOGIJA.....	4
3. TEISĖTA MIGRACIJA IR INTEGRACIJA	5
3.1. Tarptautinė migracija, gyventojai ir pilietybės įgijimas (Reglamento 3 straipsnis)	5
3.2. Leidimai gyventi ir užsieniečiai (Reglamento 6 straipsnis).....	8
4. NETEISĖTA MIGRACIJA IR GRAŽINIMAS	12
4.1. Neteisėto atvykimo ir gyvenimo prevencija – Sulaikymai (Reglamento 5.1 b straipsnis)	13
4.2. Gražinimai (Reglamento 7 straipsnis)	13
5. SIENOS APSAUGA.....	13
5.1. Neteisėto atvykimo ir buvimo prevencija – Neįleidimas (Reglamento 5.1 a straipsnis)	14
5.2. Santykis tarp neįleidimo, sulaikymo ir gražinimo.....	14
6. PRIEGLOBSTIS: TARPTAUTINĖ APSAUGA (Reglamento 4 straipsnis)	15
6.1. Tarptautinės apsaugos prašymai.....	16
6.2. Sprendimai dėl tarptautinės apsaugos.....	17
6.3. Dublino perkėlimai.....	19
6.4. Nelydimi nepilnamečiai.....	21
7. PRIEDAI	21

1. IŽANGA

Šioje ataskaitoje pristatomi 2009 metų Lietuvos statistiniai duomenys apie migraciją ir prieglobstį, išryškinamos pagrindinės tendencijos teisėtos migracijos, užsieniečių kontrolės ir prieglobsčio srityje. Ataskaitoje siekiama ne tik pristatyti statistinę informaciją, bet ir ją paaiškinti, nurodyti galimas pokyčių migracijos srityje priežastis.

Ataskaita skirta specialistams bei politikams, kuriantiems ir įgyvendinantiems Lietuvos migracijos politiką. Tikimės, kad ji pravers visiems, kurie domisi migracija.

2. METODOLOGIJA

Ataskaitos struktūra atitinka 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 862/2007 dėl Bendrijos migracijos statistikos ir tarptautinės apsaugos statistikos¹ (toliau – Reglamentas) struktūrą (straipsnius). Ataskaitoje vartojami terminai atitinka Reglamento terminus. Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad šios ataskaitos objektas – užsieniečiai, kurie nėra Europos Sąjungos valstybių narių piliečiai.

Pagrindinis šaltinis, kuriuo remtasi rengiant ataskaitą, – Eurostato duomenys. Palyginimo tikslais remtasi ir kitais šaltiniais: Migracijos metraščiais, kuriuos leidžia Migracijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, ir Migracijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Prieglobsčio reikalų skyriaus metinėmis ataskaitomis². Tokiais atvejais išnašose įvardinta, kad remtasi kitų šaltinių duomenimis.

Rengiant ataskaitą konsultuotasi su migracijos ir statistikos srityje dirbančiais ekspertais, taip pat atsižvelgta į informaciją, pateiktą valstybės institucijų leidžiamuose leidiniuose, žiniasklaidoje.

Ataskaitoje pateikiami svarbiausi duomenys ir grafikai, siekiant išryškinti pagrindines tendencijas. Išsami statistika pateikiama ataskaitos priedo lentelėse. Ataskaitoje nekartojama informacija, kuri buvo pateikta 2007 m. ir 2008 m. ataskaitose, todėl, norint gauti daugiau informacijos palyginimui ar tendencijų paaiškinimui, reikėtų atsižvelgti į 2007 m.³ ir 2008 m.⁴ statistikos ataskaitas.

¹ OL 2007 L 199, p.23.

² Juos galima rasti adresu <http://www.migracija.lt/>.

³ [http://emn.intrasoft-](http://emn.intrasoft-intl.com/Downloads/prepareShowFiles.do;jsessionid=80E0CC0F37FBAD9EC80EEC9290789116?entryTitle=02_Annual%20Report%20on%20Asylum%20and%20Migration%20Statistics%202007)

[intl.com/Downloads/prepareShowFiles.do;jsessionid=80E0CC0F37FBAD9EC80EEC9290789116?entryTitle=02_Annual%20Report%20on%20Asylum%20and%20Migration%20Statistics%202007](http://emn.intrasoft-intl.com/Downloads/prepareShowFiles.do;jsessionid=80E0CC0F37FBAD9EC80EEC9290789116?entryTitle=02_Annual%20Report%20on%20Asylum%20and%20Migration%20Statistics%202007)

⁴ [http://emn.intrasoft-](http://emn.intrasoft-intl.com/Downloads/prepareShowFiles.do;jsessionid=80E0CC0F37FBAD9EC80EEC9290789116?entryTitle=01_Annual%20Report%20on%20Asylum%20and%20Migration%20Statistics%202008)

[intl.com/Downloads/prepareShowFiles.do;jsessionid=80E0CC0F37FBAD9EC80EEC9290789116?entryTitle=01_Annual%20Report%20on%20Asylum%20and%20Migration%20Statistics%202008](http://emn.intrasoft-intl.com/Downloads/prepareShowFiles.do;jsessionid=80E0CC0F37FBAD9EC80EEC9290789116?entryTitle=01_Annual%20Report%20on%20Asylum%20and%20Migration%20Statistics%202008)

3. TEISĖTA MIGRACIJA IR INTEGRACIJA

2009 metai Lietuvoje toliau tęsėsi ekonominis nuosmukis. Tai turėjo įtakos imigracijos, kuri mažėjo, ir emigracijos, kuri išaugo, srautams.

3.1. Tarptautinė migracija, gyventojai ir pilietybės įgijimas (Reglamento 3 straipsnis)

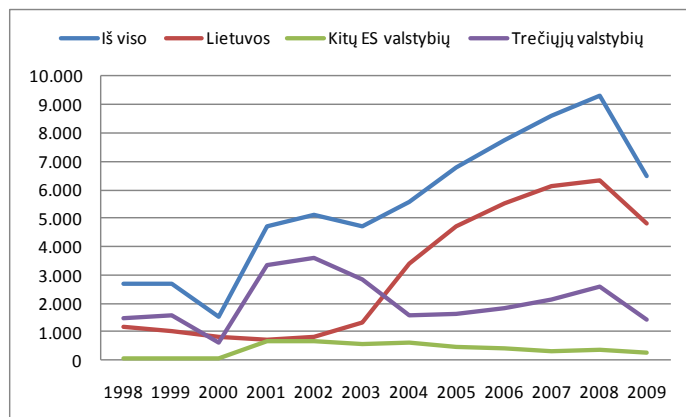
Ekonominio pakilimo laikais po truputį didėjęs migracijos saldo 2009 m. vėl ėmė mažėti: palyginus su 2008 m., 2009 m. iš Lietuvos emigravo tris kartus daugiau asmenų negu į ją imigravo.

3.1.1. Tarptautinės migracijos srautai⁵

2009 m. į Lietuvą imigravo 6 487 žmonės – 2 810 (30%) mažiau nei 2008 m. Didžiąją jų dalį sudarė Lietuvos Respublikos piliečiai (4 821, 74,3%). Daugiau nei pusė imigrantų (56%) buvo 20-39 m. amžiaus. Tarp imigrantų 51,7% buvo vyrai ir 48,3% – moterys. Iš visų imigrantų 1 751 (27%) buvo gimę už Europos Sąjungos ribų, dažniausiai Rusijoje (505), Baltarusijoje (470) ir Ukrainoje (230).

2009 m. į Lietuvą atvyko 1 405 trečiųjų šalių piliečiai, t.y. beveik 2 kartus mažiau nei 2008 m. Tai buvo daugiausiai Baltarusijos (438), Rusijos (312) ir Ukrainos (209) piliečiai.

1 grafikas. Imigracija į Lietuvą pagal imigrantų pilietybės grupes 1998 – 2009 m.

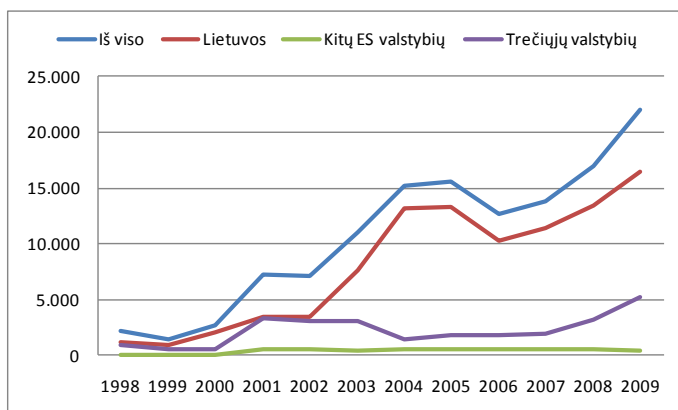
Pusė visų imigrantų į Lietuvą atvyko iš kitų Europos Sąjungos valstybių narių, o 2 642 asmenys – iš trečiųjų valstybių. Tarp trečiųjų valstybių dažniausiai buvo atvykstama iš Rusijos (579), Baltarusijos (569) ir Ukrainos (273).

2009 m. iš Lietuvos emigravo 21 970 asmenų. 20% visų išvykusių sudarė 25-29 m. amžiaus jaunimas, kitas didesnes grupes – kiti darbingo amžiaus žmonės. 60% visų emigrantų buvo vyrai, 40% - moterys.

⁵ Šioje dalyje pateikiami duomenys iš Statistikos departamento prie LR Vyriausybės leidinio „Lietuvos gyventojų tarptautinė migracija 2009m.“

Didžiąją dalį visų emigrantų sudarė Lietuvos piliečiai (16 421, 74,74%). 2009 m. iš Lietuvos emigravo 5 172 trečiųjų šalių piliečiai, t.y. 2018 asmenų daugiau nei 2008 m. Daugiausiai tai buvo Baltarusijos (1 939), Ukrainos (895), Rusijos (675), Turkijos (376), Kinijos (256) piliečiai. Padidėjusi trečiųjų šalių piliečių emigracija aiškinama tuo, kad dėl ekonominės krizės ypač nukentėjo trečiųjų šalių darbuotojai, kurie netekę darbo išvyko iš Lietuvos.

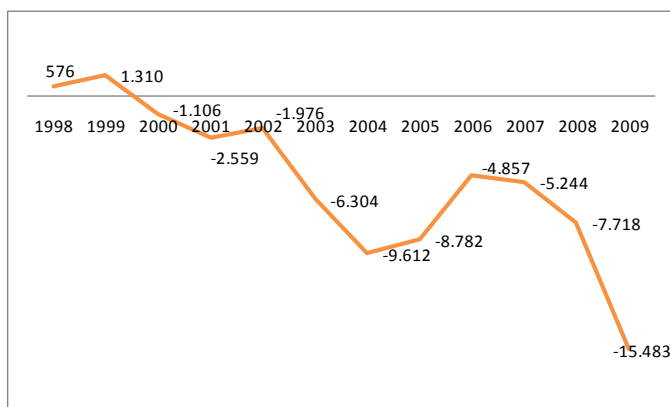
2 grafikas. Emigracija iš Lietuvos pagal emigrantų pilietybės grupes 1998 – 2009 m.

Šiek tiek daugiau nei pusė emigrantų (13 514) išvyko gyventi į kitas Europos Sąjungos valstybes nares. Likusi dalis (8 456) emigrantų išvyko į trečiąsias valstybes: Baltarusiją (2 063), JAV (1 700), Rusiją (1 145), Ukrainą (1 004), Norvegiją (536), Turkiją (392), Kiniją (267).

Palyginus imigracijos ir emigracijos mastus matyti, kad 2009 m. ir taip buvęs neigiamas migracijos saldo pradėjo dar labiau mažėti emigracijos naudai.

3 grafikas. Migracijos saldo 1998 – 2009 m.

Statistikos departamento prie LR Vyriausybės vertinimu, faktinė emigracija 2009 m. buvo daug didesnė, nes nedeklaravę galėjo išvykti dar 12,7 tūkst. gyventojų⁶.

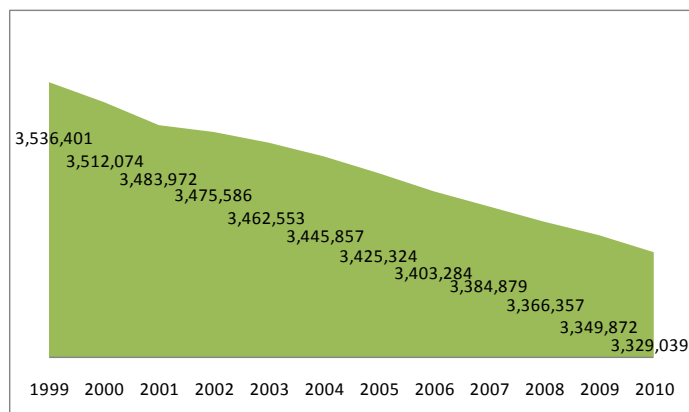
3.1.2. Nuolatinė gyvenamoji vieta

⁶ Nedeklaruotos emigracijos tyrimo duomenys.

2009 m. tęsėsi Lietuvos gyventojų mažėjimo tendencija. 2009 m. pabaigoje Lietuvoje gyveno **3 329 039** asmenys (20 833 mažiau nei 2008 m. pabaigoje), tarp jų 3 292 038 (98,89%) Lietuvos Respublikos piliečiai, 34 577 (1,04%) trečiųjų šalių piliečiai ir 2 424 (0,07%) kitų Europos Sąjungos valstybių narių piliečiai.

Kaip ir ankstesniais metais, tarp užsieniečių daugiausiai buvo Rusijos (12 406), Baltarusijos (5 125) ir Ukrainos (2 631) piliečių⁷.

4 grafikas. Nuolatiniai Lietuvos gyventojai 1999 – 2010 m.⁸

Lietuvos gyventojų pasiskirstymas pagal lytį buvo daugmaž tolygus, nors tarp Lietuvos Respublikos piliečių moterų buvo šiek tiek daugiau (moterų 53,6%, vyrų 46,6%), o tarp užsieniečių didesnę dalį sudarė vyrai (tarp Europos Sąjungos valstybių narių piliečių vyrų buvo 69%, moterų 31%, o tarp trečiųjų šalių piliečių – vyrų 52%, moterų 48%). Ši tendencija nestebina, nes Lietuvoje užsieniečiai dirba dažniausiai „vyriškus“ darbus.

Didžiausią Lietuvos gyventojų dalį 2009 m. pabaigoje sudarė darbingo amžiaus, nuo 35 iki 64 m., žmonės (tarp Lietuvos Respublikos piliečių jie sudarė 40%, tarp kitų Europos Sąjungos valstybių narių piliečių – 54%, tarp trečiųjų valstybių piliečių – 33%). Pensinio amžiaus žmonės sudarė mažiausią gyventojų grupę (16% nuo visų gyventojų).

Didžioji visų Lietuvos gyventojų dalis buvo gimusi Lietuvoje (93,5%), 0,95% gyventojų buvo gimę kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse, o 5,52% - trečiojoiose valstybėse.

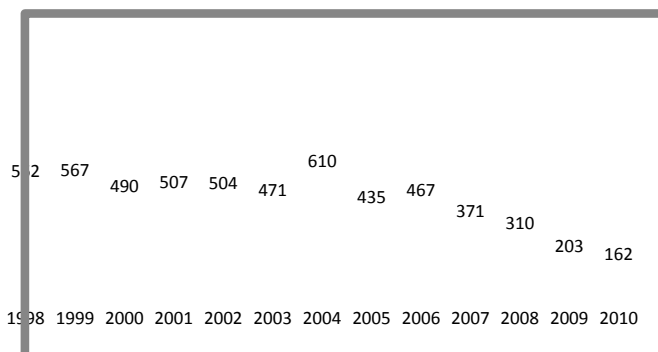
3.1.3. Pilietybės įgijimas

2009 m. esminių pokyčių pilietybės srityje neįvyko. Ir toliau tęsėsi ta pati tendencija: Lietuvos pilietybė buvo suteikta mažesniai kiekiui užsieniečių nei ankstesniais metais. 2009 m. Lietuvos pilietybė buvo suteikta **203** užsieniečiams, 107 mažiau nei 2008 m.

⁷ Migracijos departamento prie VRM leidžiamo Migracijos metraščio duomenys.

⁸ Pateikiami kiekvienų metų sausio 1 d. duomenys. Todėl ataskaitoje, kalbant apie 2009 m. pabaigoje Lietuvoje gyvenusius asmenis, naudojami 2010 m. sausio 1 d. duomenys.

5 grafikas. Lietuvos pilietybės suteikimas užsieniečiams 1998 – 2010 m.⁹

Kaip ir ankstesniais metais, dažniausiai pilietybė buvo suteikiama asmenims be pilietybės (106 atvejai, 52%). Kitos 3 didžiausios grupės, kaip įprasta, buvo Rusijos (58), Ukrainos (24) ir Baltarusijos (11) piliečiai.

Iš visų Lietuvos pilietybę gavusių asmenų 97 buvo vyrai (48%), o 106 – moterys (52%). Daugiausiai tai buvo darbingo amžiaus asmenys; didžiausios amžiaus grupės – 20–24 m. ir 35–39 m. (po 35).

3.2. Leidimai gyventi ir užsieniečiai (Reglamento 6 straipsnis)

Ekonominė krizė ypač paveikė darbo imigraciją į Lietuvą: mažėjant produktų paklausai tarptautinėse ir vietos rinkose buvo mažinamos gamybos, paslaugų teikimo apimtys, naikinamos darbo vietos. Tai lėmė bedarbių skaičiaus augimą ir imigrantų poreikio mažėjimą.

a) Užsieniečiams išduoti leidimai gyventi

i) Pirmą kartą išduoti leidimai gyventi

2009 m. pirmą kartą leidimus gyventi Lietuvoje gavo 2 659 užsieniečiai. Tai perpus mažiau užsieniečių nei 2008 m.¹⁰ Dėsninga, kad daugiausiai sumažėjo užsieniečių, atvykstančių į Lietuvą dirbti samdomą darbą ar užsiimti kita atlygintina veikla – nuo 4 140 užsieniečių 2008 m. iki 1 358 2009 m. (sumažėjimas 67%). Įdomu ir tai, kad perpus – nuo 6 649 2008 m. iki 3 327 2009 m.¹¹ – sumažėjo ir išduotų nacionalinių ilgalaikių (D) vizų kiekis. Šios vizos dažnai išduodamos dirbti atvykstantiems užsieniečiams, tad šių vizų ir leidimų gyventi, išduotų darbo pagrindu, skaičiaus

⁹ 2010 m. duomenys paimti iš Migracijos departamento prie VRM leidžiamo Migracijos metraščio.

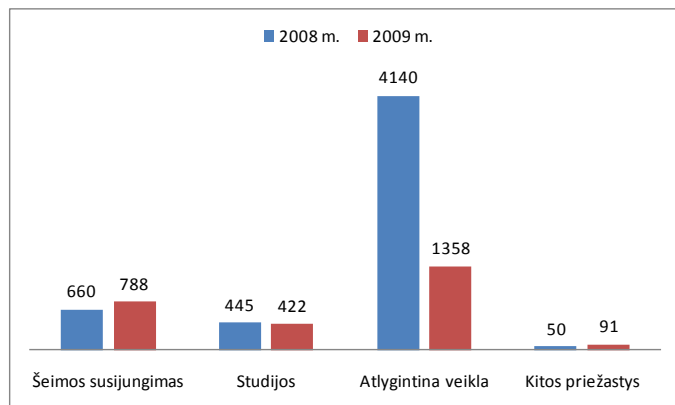
¹⁰ 2008 m. pirmą kartą leidimai gyventi išduoti 5 295 užsieniečiams.

¹¹ Migracijos departamento prie VRM leidžiamo Migracijos metraščio duomenys.

sumažėjimas patvirtina tai, jog ekonominės krizės metu darbuotojų užsieniečių poreikis žymiai sumažėjo¹².

Kitais tikslais pirmą kartą leidimus gyventi gavusių užsieniečių skaičius, nors ir mažesnis, bet išliko stabilus (žr. 6 grafiką).

6 grafikas. Pirmą kartą išduoti leidimai gyventi pagal priežastis 2008 ir 2009 m.

2009 m. rugpjūčio 4 d. įsigaliojo įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimai¹³, kuriais, be kitų tikslų, buvo siekiama palengvinti šeimos susijungimo galimybes tam tikrų kategorijų užsieniečiams¹⁴. Tačiau šis palengvinimas didesnės įtakos nepadarė: užsieniečių, 2009 m. gavusių leidimus gyventi šeimos susijungimo pagrindu, skaičius, palyginus su 2008 m., išaugo tik 128 leidimais (nuo 660 iki 788), o 2010 m. vėl sumažėjo iki 639 leidimų gyventi¹⁵.

Kaip ir ankstesniais metais, daugiausiai leidimų gyventi pirmą kartą išduota Baltarusijos (859), Rusijos (469), Ukrainos (366) ir Turkijos (235) piliečiams. Po jų sekė JAV (84), Kinijos (80), Indijos (72) ir Gruzijos (72) piliečiai. Palyginus su 2008 m., žymiai sumažėjo Moldovos piliečių, pirmą kartą gavusių leidimus gyventi (nuo 250 2008 m. iki 62 2009 m.).

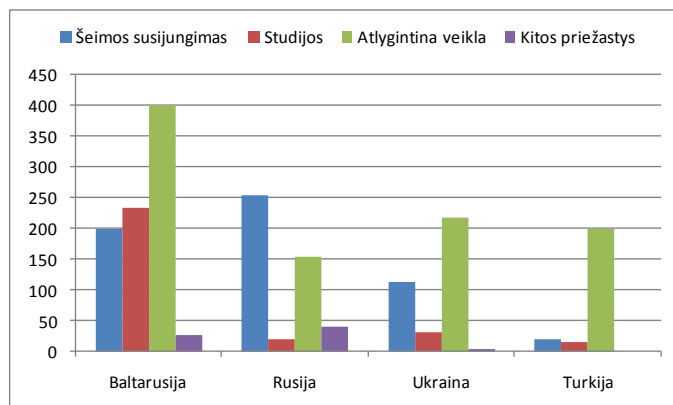
7 grafikas. Keturiolika didžiausių užsieniečių, 2009 m. pirmą kartą gavusių leidimus gyventi, grupės pagal atvykimo tikslą ir pilietybę

¹² Tačiau būtina turėti omenyje tai, kad kai kurie užsieniečiai, kad greičiau atvyktų į Lietuvą dirbti, iš pradžių gauna nacionalines ilgalaikes (D) vizas, o po to – leidimus laikinai gyventi. Todėl dalis leidimų laikinai gyventi ir D vizų dubliuojasi – t.y. jie išduoti tiems patiems užsieniečiams.

¹³ Įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 2, 4, 5, 8, 10, 11, 21, 26, 34, 35, 43, 45, 51, 53, 62, 63, 64, 80, 81, 93, 101, 102, 106, 125 ir 140(1) straipsnių pakeitimo bei papildymo ir Įstatymo papildymo 141(1) straipsniu įstatymas (Žin., 2009, Nr. 93-3984).

¹⁴ Plačiau apie įstatymo pakeitimus žr. Europos migracijos tinklo Lietuvos informacijos centro 2009 m. migracijos ir prieglobsčio politikos ataskaitoje (http://www.emn.lt/uploads/documents/emn_2009_ataskaitagalutine_lt_1.pdf).

¹⁵ Migracijos departamento prie VRM leidžiamo Migracijos metraščio duomenys.

Daugiausiai, 1 678 (63%), pirmą kartą išduotų leidimų gyventi galiojo 12 mėnesių, o kartais ilgiau nei metus¹⁶. 668 (25%) leidimai gyventi išduoti laikotarpiui nuo 6 iki 12 mėnesių, o 313 (12%) leidimų gyventi – nuo 3 iki 6 mėnesių.

ii) Leidimai gyventi, išduoti užsieniečiui pakeitus gyvenimo Lietuvoje priežastį

Pagal Reglamentą ES valstybės narės renka statistiką ir apie užsieniečius, kurie, atvykę į šalį vienokiais tikslais, pasibaigus leidimo gyventi galiojimui vėliausiai per 6 mėnesius gauna naują leidimą gyventi kitais tikslais – pakeičia gyvenimo šalyje (imigracijos) priežastį¹⁷. Lietuva tokią statistiką pradėjo rinkti nuo 2009 m.

Iš viso gyvenimo Lietuvoje priežastį 2009 m. pakeitė 197 užsieniečiai. 95 iš jų anksčiau buvo darbuotojais, o vėliau liko gyventi Lietuvoje kuriais nors kitais, dažniausiai šeimos susijungimo, tikslais. Dažniausiai, 116 atvejų (59%), naujas leidimas gyventi buvo išduodamas dėl šeiminių aplinkybių (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. 2009 m. išduotų leidimų gyventi, užsieniečiui pakeitus gyvenimo Lietuvoje priežastį, skaičius pagal leidimų gyventi išdavimo priežastis.

Ankstesnė leidimo gyventi išdavimo priežastis (iš)	Nauja leidimo gyventi išdavimo priežastis (į)
Šeimos susijungimas (40)	Studijos (8)
	Atlygintina veikla (29)
	Kitos priežastys (3)
Studijos (52)	Šeimos susijungimas (25)
	Atlygintina veikla (27)
Atlygintina veikla (95)	Šeimos susijungimas (85)

¹⁶ Pvz., lietuvių kilmės arba teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę išsaugojusiems užsieniečiams leidimai gyventi išduodami 5 metams.

¹⁷ Lietuvoje tokiomis atvejais nauji leidimai gyventi išduodami paprastai iškart po ankstesniojo leidimo gyventi pabaigos; t.y. užsieniečiai dėl naujo leidimo gyventi kreipiasi dar ankstesniojo leidimo gyventi galiojimo metu.

	Studijos (7)
	Kitos priežastys (3)
Kitos priežastys (10)	Šeimos susijungimas (6)
	Studijos (2)
	Atlygintina veikla (2)

Dažniausiai gyvenimo Lietuvoje priežastis keitė Ukrainos (56), Baltarusijos (33) ir Rusijos (32) piliečiai.

Viešojoje erdvėje pasigirsta nuomonių, kad daugėja su užsieniečiais sudaromų fiktyvių santuokų – taip užsieniečiai ieško būdų likti gyventi Lietuvoje arba į ją atvykti. Tačiau kol kas statistika šių nuomonių nepagrindžia: 2009 m. tik 18 kartų atsisakyta išduoti leidimus laikinai gyventi užsieniečiams sutuoktiniams arba registruotiems partneriams; dėl fiktyvios santuokos ar fiktyvios registruotos partnerystės 2009 m. panaikinti tik 2 leidimai laikinai gyventi, o 2010 m. – 1¹⁸.

iii) 2009 m. pabaigoje galioję leidimai gyventi

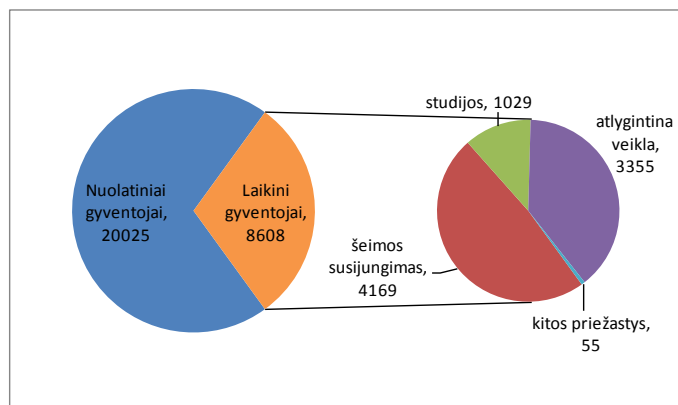
2009 m. pabaigoje Lietuvoje gyveno **28 633** užsieniečiai, turintys galiojančius leidimus laikinai ar nuolat gyventi Lietuvoje. Tai tik 397 užsieniečiais mažiau nei 2008 m. pabaigoje¹⁹. Galima spėti, kad didžioji dalis 2008 m. dirbti atvykusių užsieniečių iš Lietuvos išvyko vos tik prasidėjus ekonominei krizei, t.y. iki 2008 m. pabaigos.

Didžiąją dalį 2009 m. pabaigoje Lietuvoje gyvenusių užsieniečių, kaip visada, sudarė nuolatiniai Lietuvos gyventojai – jų buvo 19 648 (69%). Palyginus su 2008 m., jų dalis tarp visų Lietuvoje gyvenančių užsieniečių padidėjo 6%. Lygiai tiek pat, 6%, sumažėjo Lietuvoje darbo tikslais gyvenančių užsieniečių.

8 grafikas. Visi Lietuvoje 2009 m. pabaigoje gyvenę užsieniečiai pagal leidimų gyventi išdavimo priežastis.

¹⁸ Migracijos departamento prie VRM leidžiamų Migracijos metraščių duomenys.

¹⁹ 2008 m. pabaigoje Lietuvoje gyveno 29 030 užsieniečių.

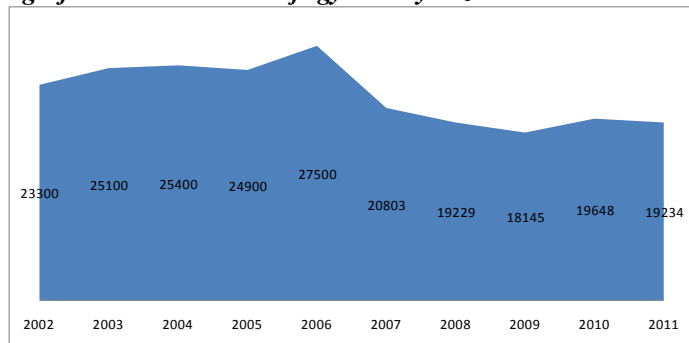
Daugiausiai Lietuvoje gyveno Rusijos piliečių (12 467, 44% visų užsieniečių). Kitas dideles užsieniečių grupes sudarė Baltarusijos (5 051) ir Ukrainos (2 664) piliečiai. Kitų šalių piliečių buvo mažiau nei po 500.

Didžiosios dalies 2009 m. pabaigoje galiojusių leidimų galiojimo laikas buvo 12 mėnesių ar ilgiau. Tokių leidimų buvo 27 218, t.y. 95%.

b) ilgalaikiai Lietuvos gyventojai 2009 m. pabaigoje

2009 m. pabaigoje Lietuvoje gyveno 19 648 užsieniečiai, turintys galiojančius leidimus nuolat gyventi. Daugiausiai tai buvo Rusijos (10 323), Baltarusijos (2 016), Ukrainos (1 320) piliečiai. Ženklią grupę sudarė ir asmenys be pilietybės (4 513).

9 grafikas. Nuolat Lietuvoje gyvenantys užsieniečiai 2002-2010 m.

4. NETEISĖTA MIGRACIJA IR GRAŽINIMAS²⁰

2009 m. užsieniečių sulaikymo ir išsiuntimo procedūros nesikeitė, neįvyko ir jokių institucinių pokyčių šioje srityje. Palyginus su ankstesniais metais, išaugo Lietuvoje aptiktų neteisėtai esančių ar gyvenančių užsieniečių skaičius, nors pagrindinės jų kilmės valstybės išliko tos pačios. Padaugėjo Gruzijos piliečių, neįleistų į Lietuvą arba sulaikytų jau neteisėtai patekus į šalį. Tai galėjo lemti besitęsiantys politiniai neramumai Gruzijoje.

²⁰ Šioje dalyje pateikiama statistika suapvalinta iki 5 ar 0.

4.1. Neteisėto atvykimo ir gyvenimo prevencija – Sulaikymai (Reglamento 5.1 b straipsnis)

2009 m. Lietuvoje už neteisėtą buvimą ar gyvenimą sulaikyti 1 495 užsieniečiai, 585 užsieniečiais arba 64% daugiau nei 2008 m.²¹ Daugiausiai tai buvo pilnamečiai vyrai²². Pagrindinės sulaikytų užsieniečių kilmės valstybės išlieka tos pačios: Rusija (515 sulaikytųjų), Baltarusija (330) ir Ukraina (130), Kazachstanas (80). Padaugėjo Gruzijos piliečių – nuo 30 2008 m. iki 80 2009 m.

Neteisėtų migrantų skaičiaus augimą galima paaiškinti tuo, kad ekonominė krizė skaudžiai palietė ne tik Lietuvą, kurioje daug užsieniečių neteko darbo, taigi ir pagrindo likti Lietuvoje²³, bet ir užsieniečių kilmės valstybes. Taigi daugiau užsieniečių nusprendė likti neteisėtai gyventi Lietuvoje arba neteisėtai į ją atvykti, turbūt tikėdamiesi vykti toliau į vakarų Europos valstybes.

4.2. Gražinimai (Reglamento 7 straipsnis)

a) neteisėtai Lietuvoje buvę ar gyvenę užsieniečiai, dėl kurių priimti sprendimai juos įpareigoti išvykti ar išsiųsti iš Lietuvos, arba gražinti į užsienio valstybę

2009 m. dėl neteisėtai Lietuvoje esančių užsieniečių priimta 1 120 sprendimų juos įpareigoti išvykti arba išsiųsti, gražinti iš Lietuvos. Tai 210 sprendimų daugiau nei 2008 m.²⁴ Tradiciškai, daugiausiai tokių sprendimų priimta dėl Rusijos (390), Baltarusijos (310) ir Ukrainos (110) piliečių.

b) užsieniečiai, faktiškai palikę Lietuvos teritoriją, vykdant dėl jų priimtus sprendimus

Faktiškai Lietuvos teritoriją 2009 m. paliko 925 užsieniečiai, 70 daugiau nei 2008 m.²⁵ Kaip ir ankstesniais metais, sąžiningiausiai sprendimus (nes dažniausiai tai būna įpareigojimai išvykti savanoriškai) vykdė Baltarusijos piliečiai (išvyko 240), po jų sekė Rusijos (230) ir Ukrainos (110) piliečiai.

2009 m. savanoriško grįžimo programos Lietuvoje nebuvo vykdomos.

5. SIENOS APSAUGA²⁶

2009 m. žymių pokyčių sienos apsaugos srityje neįvyko, buvo toliau gerinama išorės sienos apsaugos infrastruktūra, keliami pasienio pareigūnų kvalifikacija. Neįleistų į Lietuvą užsieniečių skaičius ir toliau mažėjo.

²¹ 2008 m. sulaikyta 910 užsieniečių.

²² Sulaikyta 1 110 vyrų ir 385 moterys; tarp jų 60 nepilnamečių.

²³ 2009 m. panaikintas 1 141 leidimas laikinai gyventi Lietuvoje dėl to, kad nutraukta darbo sutartis su užsieniečiu, jam panaikintas leidimas dirbti Lietuvoje arba kad užsienietis nutraukė kitą ekonominę veiklą Lietuvoje (Migracijos departamento prie VRM leidžiamo Migracijos metraščio duomenys).

²⁴ 2008 m. priimta 910 sprendimų.

²⁵ 2008 m. vykdydami dėl jų priimtą sprendimą išvyko 855 užsieniečiai.

²⁶ Šiame skyriuje pateikiama statistika suapvalinta iki 5 ar 0.

5.1. Neteisėto atvykimo ir buvimo prevencija – Neįleidimas (Reglamento 5.1 a straipsnis)

2009 m. į Lietuvą atsisakyta įleisti 1 750 užsieniečių, 460 užsieniečių mažiau nei 2008 m.²⁷ Taigi tęsėsi ta pati neįleistų užsieniečių skaičiaus mažėjimo tendencija²⁸. Daugiausiai jų, 1 655 (94,6%), neįleisti ties sausumos siena (daugiausiai, 1 179, iš Baltarusijos Respublikos, kiti 478 – iš Rusijos Federacijos²⁹). 45 užsieniečiai neįleisti į Lietuvą oro uostuose, o 50 – per jūros uostą.

Daugiausia neįleista Rusijos (47,7% arba 835) piliečių. Tai rodo, kad dalis Rusijos piliečių į Lietuvą bando neteisėtai patekti ne iš Rusijai priklausančios Kaliningrado srities, o iš Baltarusijos teritorijos – šį kelią jie renkasi todėl, kad Rusijos piliečiams į Baltarusijos teritoriją patekti labai paprasta. Kitas didžiausias neįleistų užsieniečių grupes sudarė Baltarusijos (30,4% arba 530), Ukrainos (5,9 % arba 105), Gruzijos (4,2% arba 75) piliečiai. Palyginus su 2008 m., visų pilietybių užsieniečių neįleista mažiau, tik Gruzijos piliečių skaičius išaugo – nuo 15 2008 m. iki 75 2009 m.

Dažniausiai, kaip ir ankstesniais metais, užsieniečiai bandydavo į Lietuvą patekti, neturėdami galiojančios vizos ar leidimo gyventi (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. 2009 m. į Lietuvą neįleisti užsieniečiai pagal neįleidimo priežastį ir sieną

	Neįleista ties sausumos siena	Neįleista oro uostuose	Neįleista jūros uoste	Iš viso
Neturi galiojančio kelionės dokumento	20	-	-	20
Padirbtas kelionės dokumentas	10	-	-	10
Neturi galiojančios vizos ar leidimo gyventi	1265	15	35	1320
Padirbta viza ar leidimas gyventi	20	-	-	20
Nepagrįstas kelionės tikslas	165	20	5	190
Viršytas 3 mėn. per 6 mėn. buvimo laikas	20	-	-	20
Neturi pakankamų pragyvenimo išteklių	45	-	-	45
Dėl jo paskelbtas perspėjimas neįsileisti	55	-	10	65
Kelia grėsmę viešajai tvarkai	55	-	-	55
Iš viso	1655	45	50	1750

5.2. Santykis tarp neįleidimo, sulaikymo ir grąžinimo

2009 m. į Lietuvą neįleista beveik tiek pat užsieniečių (1 750), kiek jų už neteisėtą buvimą sulaikyta Lietuvos teritorijoje (1 495). Tačiau tai nebūtinai reiškia, kad būtina stiprinti pasienio su Baltarusija ir Kaliningradu kontrolę, nes jau Lietuvos teritorijoje sulaikyti užsieniečiai į Lietuvą

²⁷ 2008 m. neįleista 2 210 užsieniečių.

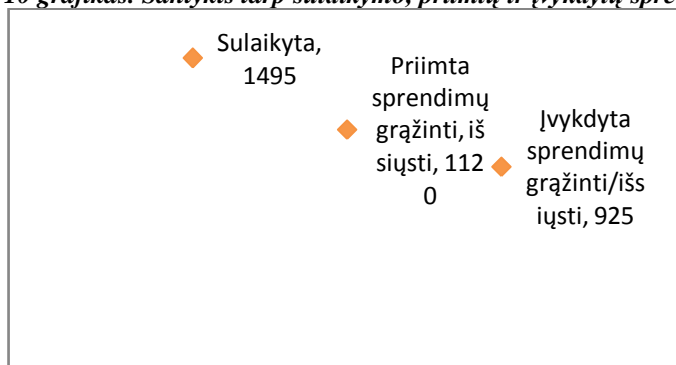
²⁸ Apie galimas to priežastis žr. 2007 m. statistikos ataskaitą.

²⁹ Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie VRM duomenys.

galėjo neteisėtai atvykti iš Latvijos ar Lenkijos arba jie galėjo atvykti teisėtai, bet pasilikti Lietuvoje neteisėtai, pasibaigus jų vizos, leidimo gyventi galiojimui ar viršijus leistiną buvimo be vizos laiką.

Lietuvoje 2009 m. sulaikius 1 495 užsieniečius, tais pačiais metais priimta 1 120 sprendimų užsieniečius įpareigoti išvykti ar išsiųsti, grąžinti iš Lietuvos. Tuo tarpu faktiškai Lietuvą 2009 m. paliko 925 nelegalūs užsieniečiai.

10 grafikas. Santykis tarp sulaikymo, priimtų ir įvykdytų sprendimų 2009 m.

Neteisėtos migracijos rodikliuose išaugo Gruzijos piliečių skaičius. Tai greičiausiai lėmė politiniai neramumai Gruzijoje.

6. PRIEGLLOBSTIS: TARPTAUTINĖ APSAUGA³⁰ (Reglamento 4 straipsnis)

2009 m. prieglobsčio klausimus reglamentuojantys teisės aktai nebuvo keičiami, nesikeitė ir prieglobsčio procedūrose dalyvaujančių institucijų funkcijos, kiekybinė ar kokybinė struktūra.

Šiais metais pasikeitė politika čečėnų tautybės asmenų atžvilgiu: anksčiau jiems dažniausiai buvo taikomas asmens negražinimo principas dėl Rusijoje vykdomų žmogaus teisių pažeidimų ir vidinio persikėlimo alternatyvos nebuvimo, tačiau 2009 m. čečėnų prieglobsčio prašymai pradėti nagrinėti atsižvelgiant į individualias aplinkybes. Dėl to neigiamų sprendimų dėl čečėnų tarptautinės apsaugos prašymų skaičius išaugo 8 kartus³¹.

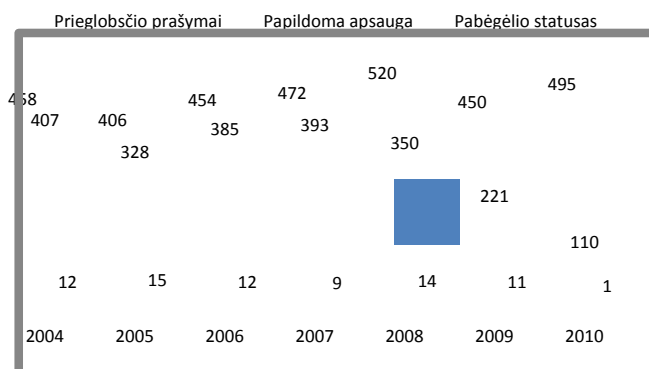
Pirmą kartą nuo 2005 m. bendras tarptautinės apsaugos prašymų skaičius buvo mažesnis nei ankstesniais metais. 2009 m. žymiai išaugo Gruzijos piliečių, prašančių tarptautinės apsaugos Lietuvoje, skaičius, tačiau nei vienam jų tarptautinė apsauga nesuteikta. Įtakos galėjo turėti tai, kad Gruzijos piliečiai tarptautinės apsaugos prašymais siekė tik įteisinti savo neteisėtą atvykimą į Lietuvą.

Žvelgiant į bendrą – pirmųjų ir pakartotinių (priimtų dėl tų pačių asmenų) – sprendimų skaičių, matyti, kad 2009 m. tiek papildomos apsaugos, tiek pabėgėlio statusas suteiktas mažesniai kiekiui užsieniečių nei 2008 m.

³⁰ Šioje dalyje pateikta statistika suapvalinta iki 0 ir 5.

³¹ Migracijos departamento prie VRM Prieglobsčio reikalų skyriaus 2009 m. ataskaita.

11 grafikas. Visi prieglobsčio prašymai ir visi sprendimai suteikti papildomą apsaugą ar pabėgėlio statusą, priimti 2004-2010 m.³²

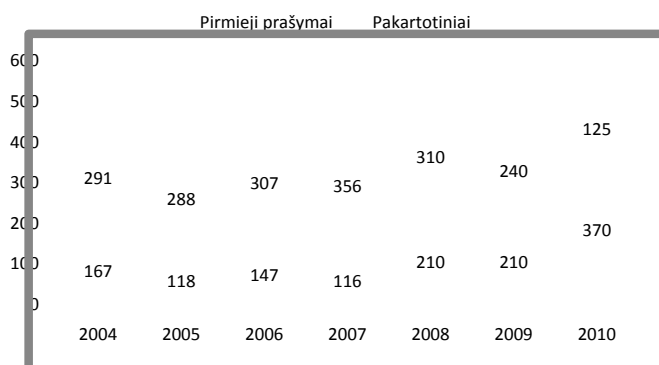

6.1. Tarptautinės apsaugos prašymai

a) 2009 m. pateikti tarptautinės apsaugos prašymai

2009 m. pateikta 450 tarptautinės apsaugos prašymų – 70 prašymų mažiau nei 2008 m.³³ Pirmą kartą nuo 2005 m. prieglobsčio prašymų pateikta mažiau nei ankstesniais metais. Ši sumažėjimą lėmė sumažėjęs pakartotinių prašymų kiekis (2009 m. jų pateikta 240, o 2008 m. – 310), nes pirmą kartą pateiktų tarptautinės apsaugos prašymų kiekis išliko stabilus (2009 m. ir 2008 m. pateikta po 210 pirmųjų tarptautinės apsaugos prašymų).

12 grafikas. Pirmieji ir pakartotiniai tarptautinės apsaugos prašymai 2004-2010 m.³⁴

2009 m. prieglobsčio prašymus pateikė 320 vyrų (71%) ir 130 moterų (29%). Daugiausiai tai buvo jauni, 18 – 34 metų amžiaus, žmonės (240 arba 53%). Nemažai buvo ir vaikų iki 14 metų amžiaus – 85 (18%). Tik 5 tarptautinės apsaugos prašymus pateikė vyresni nei 65 metų amžiaus žmonės.

Daugiausiai tarptautinės apsaugos prašymų, kaip ir ankstesniais metais, pateikė Rusijos piliečiai (245 prašymai, 54%), daugiausiai čečėnai (213 prašymų, 88% nuo visų Rusijos piliečių

³² Migracijos departamento prie VRM leidžiamų Migracijos metraščių ir Eurostato duomenys.

³³ 2008 m. pateikta 520 prašymų.

³⁴ 2004 – 2007 m. duomenys paimti iš Migracijos departamento prie VRM Prieglobsčio reikalų skyriaus 2009 m. ataskaitos.

pateiktų prašymų³⁵). Tiesa, Rusijos piliečių prašymų skaičius, palyginti su ankstesniais metais, sumažėjo³⁶. Tačiau žymiai išaugo Gruzijos piliečių pateiktų prašymų skaičius – nuo 10 2008 m. iki 75 2009 m. Tai, greičiausiai, lėmė politiniai neramumai jų kilmės valstybėje. Kitų pilietybių užsieniečiai tarptautinės apsaugos prašė nedažnai, pvz., Šri Lankos piliečiai pateikė 20 prašymų, Baltarusijos, Afganistano ir Irako – po 15 prašymų, Pakistano ir Uzbekistano – po 10 prašymų.

b) 2009 m. pabaigoje likę neišnagrinėti tarptautinės apsaugos prašymai

2009 m. pabaigoje buvo likę neišnagrinėtų 140 tarptautinės apsaugos prašymų, daugiausia dėl to, kad jie buvo pateikti metų pabaigoje³⁷. Tai – 22% visų prašymų, kurie buvo nagrinėjami 2009 m.³⁸ Iš jų 110 (79%) buvo pateikti vyrų, 30 (21%) – moterų. Proporcingai pagal pateiktų prieglobsčio prašymų pasiskirstymą, daugiausiai liko neišnagrinėtų Rusijos (55), Gruzijos (35) ir Šri Lankos (15)³⁹ piliečių prašymų. Pagal amžių tai buvo daugiausiai jaunimo nuo 18 iki 34 metų amžiaus prašymai (90), mažiausiai (15) – vaikų iki 14 metų amžiaus.

c) prašymai, kurių nagrinėjimas 2009 m. nutrauktas

2009 m. nutrauktas 85 tarptautinės apsaugos prašymų nagrinėjimas, 55 daugiau nei 2008 m.⁴⁰ Tai buvo Gruzijos (30), Rusijos (20), Irako (10), Baltarusijos (5), Indijos (5) ir Sirijos (5) piliečių prašymai. Dažniausiai prieglobsčio prašymų nagrinėjimas nutraukiamas dėl to, kad prieglobsčio prašytojai išvyksta iš apgyvendinimo vietos, neatvyksta į apklausas ir su jais neįmanoma susisiekti per 1 mėnesį.

6.2. Sprendimai dėl tarptautinės apsaugos

Šioje dalyje apžvelgiami tik sprendimai dėl pirmą kartą pateiktų prieglobsčio prašymų⁴¹. Eurostatas renka duomenis apie pirmosios instancijos priimtus sprendimus ir apie galutinius sprendimus. Lietuvoje pirmosios instancijos sprendimai – tai sprendimai, kuriuos priima Migracijos departamentas prie VRM. Galutiniai – tai sprendimai, kurių jau nebeįmanoma skųsti teismui (tai gali būti įsigalioję teismo sprendimai arba Migracijos departamento prie VRM sprendimai, kuriais vykdomas įsigaliojęs teismo sprendimas).

³⁵ Migracijos departamento prie VRM Prieglobsčio reikalų skyriaus duomenys.

³⁶ Migracijos departamento prie VRM Prieglobsčio reikalų skyriaus duomenimis, 2008 m. Rusijos piliečiai pateikė 415 prašymų, 2007 m. – 366, 2006 m. – 369.

³⁷ Lietuvoje prieglobsčio prašymas paprastai išnagrinėjamas per 3 mėnesius.

³⁸ 2009 m. buvo nagrinėjama 615 prašymų: 450 prašymų, pateiktų 2009 m., ir 165 prašymai, kurie liko neišnagrinėti 2008 m.

³⁹ Ši grupė Šri Lankos piliečių buvo gražinti į Lietuvą iš Belgijos pagal Dublino procedūrą 2009 m. gruodžio pabaigoje.

⁴⁰ 2008 m. nutrauktas 30 prašymų nagrinėjimas.

⁴¹ Informaciją apie visus – tiek dėl pirmą kartą, tiek dėl pakartotinai pateiktų tarptautinės apsaugos prašymų – sprendimus galite rasti Migracijos departamento prie VRM leidžiamuose Migracijos metraščiuose arba Migracijos departamento prie VRM Prieglobsčio reikalų skyriaus metinėse ataskaitose.

2009 m. priimti 145 pirmosios instancijos ir 55 galutiniai sprendimai dėl tarptautinės apsaugos suteikimo, iš jų 46 buvo teigiami. Taigi apytikslis pirmųjų prieglobsčio prašymų patenkinimo procentas 2009 m. buvo 23%.

a) sprendimai atmesti tarptautinės apsaugos prašymą

2009 m. priimta 100 pirmos instancijos ir 50 galutinių sprendimų atmesti tarptautinės apsaugos prašymą, t. y. nesuteikti užsieniečiams prieglobsčio Lietuvoje. Palyginus su 2008 m., neigiamų sprendimų kiekis žymiai išaugo – 2008 m. priimta tik po 35 neigiamus pirmos instancijos ir galutinius sprendimus.

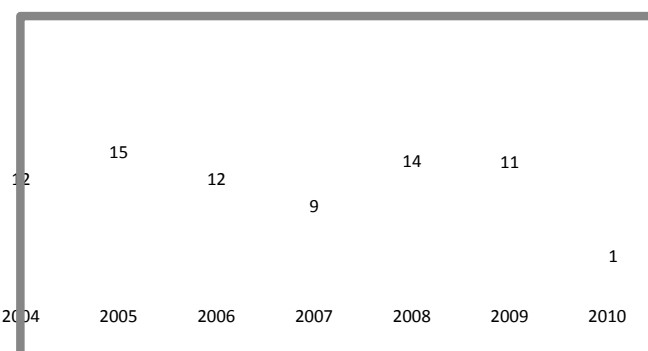
Daugiausiai atmesta vyrų prašymų – 75 pirmos instancijos ir 35 galutiniais sprendimais (moterų atitinkamai atmesta 25 ir 15 prašymų). Pagal amžiaus grupes daugiausiai atmesta 18-34 metų amžiaus užsieniečių prašymų – 55 pirmos instancijos ir 30 galutinių sprendimų.

Kaip ir ankstesniais metais, daugiausiai atmesta Rusijos piliečių prašymų (60 pirmos instancijos ir 30 galutiniais sprendimais). Po jų sekė Gruzijos piliečiai (atmesta 20 prašymų pirmos instancijos sprendimais), Kubos ir Pakistano piliečiai (abiem atvejais atmesta po 5 prašymus pirmos instancijos sprendimais ir po 5 prašymus galutiniais sprendimais).

b) sprendimai suteikti arba panaikinti pabėgėlio statusą⁴²

2009 m. pabėgėlio statusas suteiktas 11 užsieniečių: 6 Rusijos, 2 Armėnijos, po 1 Uzbekistano, Irako ir Baltarusijos piliečiams.

12 grafikas. Sprendimai suteikti pabėgėlio statusą 2004-2010 m.⁴³

2009 m., kaip ir 2008 m., nė vienam užsieniečiui pabėgėlio statusas nebuvo panaikintas.

c) sprendimai suteikti arba panaikinti papildomą apsaugą

2009 m. papildoma apsauga pirmos instancijos sprendimu suteikta 30 užsieniečių, o galutiniu sprendimu – 5 užsieniečiams⁴⁴. Palyginimui, 2008 m. papildoma apsauga suteikta tik pirmos instancijos sprendimais 50 užsieniečių.

⁴² Pabėgėlio statusas Lietuvoje suteikiamas vienetinais atvejais, todėl šioje dalyje bus pateikta ne Eurostato statistika (Eurostato duomenis apvalina iki 0 ar 5), o Migracijos departamento prie VRM duomenys.

⁴³ Migracijos departamento prie VRM leidžiamo Migracijos metraščio duomenys.

Papildomą apsaugą pirmos instancijos sprendimais gavo 25 vyrai ir 10 moterų (dažniausiai 18-34 metų amžiaus), galutiniais sprendimais – 5 moterys⁴⁵. Kaip įprasta, daugiausiai tai buvo Rusijos piliečiai (20 pirmos instancijos ir 5 galutiniai sprendimai).

3 lentelė. Sprendimai suteikti papildomą apsaugą 2009 m.

Pilietybė	Iš viso sprendimų suteikti papildomą apsaugą ⁴⁶	Iš jų sprendimai dėl pirmą kartą pateiktų prieglobsčio prašymų
Afganistano	13	5 pirmos instancijos
Baltarusijos	3	-
Irako	6	-
Kamerūno	5	-
Nepalo	2	-
Rusijos	172	20 pirmos instancijos ir 5 galutiniai
Sirijos	2	-
Somalia	1	-
Šri Lankos	8	5 pirmos instancijos
Uzbekistano	6	-
Zimbabvės	1	-
Be pilietybės	2	-
Iš viso	221	30 pirmos instancijos ir 5 galutiniai

2009 m. 10 Rusijos piliečių papildomos apsaugos statusas buvo panaikintas pirmos instancijos sprendimu (2008 m. šis statusas panaikintas 5 užsieniečiams).

6.3. Dublino perkėlimai

2009 m. ir toliau daugėjo Lietuvos konsultacijų su kitomis ES valstybėmis narėmis pagal Dublino procedūrą⁴⁷.

a) prašymai perimti ar atsiimti prieglobsčio prašytojus

Lietuva gavo 280 prašymų perimti ar atsiimti prieglobsčio prašytojus – tai dvigubai daugiau nei 2008 m.⁴⁸ Pati kitoms ES valstybėms išsiuntė 44 prašymus, 9 prašymais daugiau nei 2008 m.⁴⁹ Daugiausiai prašymų Lietuva gavo iš Švedijos (66), Belgijos (55), Austrijos (41), Prancūzijos (38), Vokietijos (26). Tai – ekonomiškai stiprios valstybės, neturinčios ES išorės sausumos sienos, todėl nenuostabu, kad dalis prieglobsčio prašytojų į šias valstybes vyksta per Lietuvą. Lietuva daugiausiai prašymų prisiimti atsakomybę už prieglobsčio prašymų nagrinėjimą pateikė Latvijai (10), kuri taipogi turi ES išorės sausumos sieną, Austrijai (8), Prancūzijai (7), Vokietijai (6).

⁴⁴ Iš viso 2009 m. papildoma apsauga suteikta 221 užsieniečiui – tai 129 sprendimais mažiau nei 2008 m. (Migracijos departamento prie VRM duomenys).

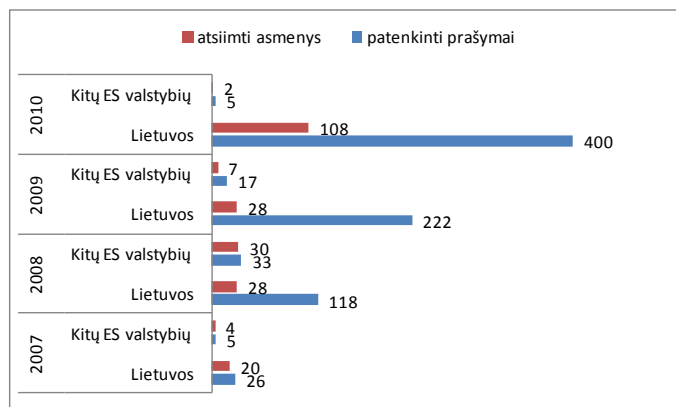
⁴⁵ Šiais atvejais teismai dažniausiai konstatuodavo, kad Migracijos departamentas prie VRM nepakankamai įvertino naujai pateiktus įrodymus arba tinkamai neįvertino grėsmės prieglobsčio prašytojui grąžinus jį į kilmės šalį (Migracijos departamento prie VRM Prieglobsčio reikalų skyriaus 2009 m. ataskaita).

⁴⁶ Migracijos departamento prie VRM duomenys.

⁴⁷ Plačiau apie Dublino procedūrą žr. Europos migracijos tinklo Lietuvos informacijos centro 2008 m. statistikos ataskaitą.

⁴⁸ 2008 m. Lietuva gavo 137 prašymus.

⁴⁹ 2008 m. Lietuva išsiuntė 35 prašymus.

d) prašymai suteikti informaciją

Prašymų suteikti informaciją pagal Dublino procedūrą kiekis taipogi palengva didėja. 2009 m. Lietuva gavo 130 prašymus suteikti informaciją, o pati pateikė 18 prašymų. Palyginus su 2007⁵¹ ir 2008 m., Lietuva gavo atitinkamai 8 ir 94 prašymus, o pati išsiuntė 9 ir 5 prašymus suteikti informacijos.

6.4. Nelydimi nepilnamečiai

2009 m. Lietuvoje prieglobsčio pasiprašė 3 nelydimi nepilnamečiai berniukai, iš jų 2 Afganistano piliečiai (vienas 14–15, kitas 16–18 metų) ir 1 Rusijos pilietis (16–18 metų)⁵². Taigi nelydimų nepilnamečių prieglobsčio prašytojų skaičius išlieka stabiliai mažas (2006 m. tokių užsieniečių buvo 3, 2007 m. – 5, 2008 m. – 1, o 2010 m. – 9).

Lietuvoje statistika apie nelydimus nepilnamečius užsieniečius, kurie nesiprašo prieglobsčio, centralizuotai nekaupiama.

7. PRIEDAI

⁵¹ 2007 m. duomenys paimti iš Migracijos departamento prie VRM Prieglobsčio reikalų skyriaus 2009 m. ataskaitos.

⁵² Migracijos departamento prie VRM duomenys.